

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีการออม

1. ทฤษฎีความต้องการถือเงินของจอห์น เมนาร์ด เคนส์ (The Keynesian Theory of Money Demand)

John Maynard Keynes (1936) ได้คิดค้นทฤษฎีทั่วไปของการจ้างงาน อัตราดอกเบี้ย และการเงิน และได้นำเสนอทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ขึ้นมาใหม่และมีข้อคิดเห็นโต้แย้งกับความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิกเป็นอย่างมากในหลายๆ กรณีด้วยกัน อันนำไปสู่ยุคที่เรียกว่า “การปฏิวัติของเคนส์” ในทศวรรษเกี่ยวกับความต้องการถือเงิน (Demand for Money) ซึ่งในหนังสือเศรษฐศาสตร์มหภาคทั่วไป ได้อธิบายถึงความต้องการถือเงินของเคนส์ ที่ได้แบ่งความต้องการถือเงินของประชาชนออกไปตามแรงจูงใจในการถือเงินที่แตกต่างกัน ซึ่งเคนส์ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

1.1 ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยประจำวัน (transaction demand for money)

ในการดำรงชีวิตภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินตรา ไม่ว่าจะประชาชนหรือหน่วยธุรกิจย่อมมีความจำเป็นต้องถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยประจำวันในการบริโภคสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายแล้วยังรวมตลอดถึงสินค้าและบริการขั้นกลาง (intermediate goods and services) และสินทรัพย์ทางการเงิน (purely financial transactions) ความต้องการถือเงินของครัวเรือนอันเนื่องมาจากสาเหตุทางรายได้ (income motive) และความต้องการถือเงินของธุรกิจอันเนื่องมาจากสาเหตุทางธุรกิจ (business motive) ต่างมีความสำคัญต่อความต้องการถือเงินของระบบเศรษฐกิจ โดยส่วนรวม ทั้งสองประการนี้จะแปรผันตามความต้องการใช้จ่ายของแต่ละบุคคลและแต่ละธุรกิจ โดยที่รายได้อาจจะเป็นตัวที่ถูกสมมติให้เป็นเครื่องวัดปริมาณของรายจ่าย ดังนั้นอุปสงค์ในการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยประจำวันจึงถูกสมมติให้ขึ้นอยู่กับรายได้ และมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกและยังขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอีกด้วย

1.2 ความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉิน (precautionary demand for money)

นอกจากความต้องการถือเงินประเภทจับจ่ายใช้สอยแล้ว เคนส์เห็นว่าบุคคลยังมีความต้องการถือเงินในกรณีฉุกเฉิน เนื่องจากรายรับและรายจ่ายของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายในอนาคตที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น ในกรณีของบุคคลอาจจะต้องใช้จ่ายเพื่อรักษาพยาบาล จ่ายค่าซ่อมแซมต่างๆ หรือกรณีว่างงาน ส่วนในกรณีของธุรกิจอาจจะเกิดรายรับที่จะได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นต้น ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือธุรกิจก็มีความจำเป็นในการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉินเช่นเดียวกันความต้องการถือเงินเพื่อใช้ยามฉุกเฉินนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ เช่นเดียวกับความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย และมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยในทิศทางตรงกันข้าม ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยสูงถึงระดับหนึ่งความต้องการถือเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉินจะลดลง

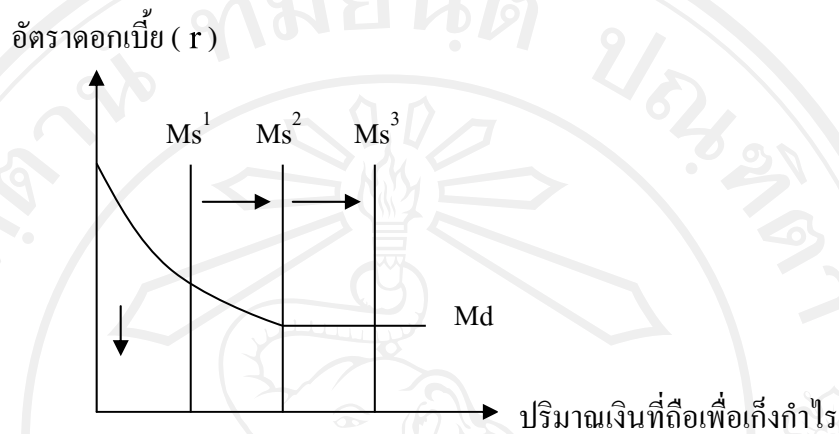
1.3 ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (speculative demand for money)

การถือเงินประเภทนี้ของบุคคลหรือหน่วยธุรกิจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันและการคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงระดับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต กล่าวคือ ถ้าปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยมีระดับต่ำ หลักทรัพย์มีสภาพคล่องสูงก็จะมีค่าสูง ประชาชนจะลงทุนซื้อหลักทรัพย์ไว้เป็นจำนวนมาก โดยคาดว่าระดับอัตราดอกเบี้ยจะสูงในอนาคต (ราคาหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงจะต่ำลง) แล้วขายหลักทรัพย์ก่อนที่ราคาหลักทรัพย์จะลดลง คือถือเงินเพื่อเก็งกำไรไว้มาก ในทางกลับกัน ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูง ผลตอบแทนหรือราคาหลักทรัพย์จะมีค่าต่ำ ประชาชนจึงลงทุนซื้อหลักทรัพย์จำนวนน้อยหรือถือเงินสดเพื่อเก็งกำไรไว้น้อย โดยรอให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงจึงจะซื้อหลักทรัพย์มากขึ้นก่อนที่ราคาหลักทรัพย์จะสูงขึ้น ลักษณะเช่นนี้ เส้นอุปสงค์ต่อการถือเงินทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจจึงมีลักษณะเป็นไปตามอุปสงค์ต่อการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไรในการซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงจะมีความสัมพันธ์ในเชิงผกผันกับระดับอัตราดอกเบี้ย คือมีลักษณะลาดลงจากทางซ้ายมือไปทางขวามือ ดังภาพที่ 1

$$M_d = I(r)$$

M_d = คือความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร

r = คืออัตราดอกเบี้ยในตลาด

รูปที่ 2.1 แสดงความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร

แนวคิดของการออม

การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย

การออมคือ การออมทรัพย์ การออมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออก รายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บไว้เป็นเงินสะสม การออมเงินส่วนที่เหลือนี้เรียกว่า การออมทรัพย์ การออมเปรียบเสมือนเป็นส่วนร่วของวงจรการหมุนเวียนของกระแสรายได้ ซึ่งเป็นผลให้กระแสรายได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมีค่าไม่เท่ากับกระแสรายจ่ายในช่วงเวลานั้น สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออม ได้ดังนี้

$$Y = C + S \quad (1)$$

Y คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ ปริมาณการออม

ตัววัดค่าพฤติกรรมการออม

ตัววัดค่าพฤติกรรมการออมที่นิยมใช้กัน คือ APS (average propensity to save: ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม) เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่า รายได้ 1 หน่วย ครัวเรือนจะทำการออมเก็บไว้เท่าไร บ่งชี้ให้ทราบถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ไปในการออมของครัวเรือน และ MPS (marginal propensity to save: ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม) เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ปริมาณการออมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร บ่งชี้ให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการออมว่ามีมากน้อยเพียงใด ทั้งค่า APS และ MPS สามารถหาได้โดย

$$APS = S/Y \quad (2)$$

$$MPS = \Delta S / \Delta Y \quad (3)$$

ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงในการบริโภคและการออม

นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริง ถ้าปริมาณการออมรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีค่าเท่ากับรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงพอดี ตามสมการ (1) เมื่อทำการย้ายข้างสมการ จะได้ว่า

$$C + S = Y$$

$$(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)$$

$$APC + APS = 1 \quad (4)$$

$$\text{และ } (\Delta C / \Delta Y) + (\Delta S / \Delta Y) = (\Delta Y / \Delta Y)$$

$$MPC + MPS = 1 \quad (5)$$

โดยค่า APC และ MPC คือ ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (average propensity to consume) และความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to consume) ตามลำดับ ซึ่งในความหมายก็คล้ายกับ APS และ MPS ต่างกันเพียงแต่มองในแง่ของการบริโภคมกกว่าการออม

ทฤษฎีการบริโภค

1. ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ของเคนส์ (Keynesian Absolute Income Hypothesis)

ทฤษฎีของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ได้อธิบายว่าบุคคลจะบริโภคเพิ่มต่อเมื่อ รายได้เพิ่มขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นจะเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และเมื่อระดับรายได้สูงขึ้นบุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้ (APC) ลดลง นั่นคือ สัดส่วนการออมที่มีต่อรายได้ (APS) เพิ่มขึ้น แปลว่าเมื่อรายได้สูงขึ้นบุคคลมีแนวโน้มการออมมากขึ้นในทางตรงกันข้ามถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูง นั่นคือ มีแนวโน้มการออมน้อยลงเมื่อมีรายได้ต่ำลง เหตุผลก็คือ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำ การจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตย่อมมีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าการออม แต่เมื่อปัจจัยพื้นฐานได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอก็จะออมมากขึ้น จากการที่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นสัดส่วนของการออมต่อรายได้สูงขึ้น เพราะรายได้สุทธิส่วนหนึ่งถูกนำไปบริโภค และอีกส่วนหนึ่งนำไปออม ดังนั้นจะได้สมการดังนี้

$$C + S = Y$$

$$(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)$$

$$APC + APS = 1$$

โดยที่ ค่า APC ลดลง   ค่า APS จะสูงขึ้น

หรือถ้า ค่า APC สูงขึ้น   ค่า APS จะลดลง

2. ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of

Consumption) Jame S. Duesenbery ซึ่งได้พัฒนาทฤษฎีการบริโภคว่าไม่ได้มีความสัมพันธ์เฉพาะกับระดับรายได้สมบูรณ์เท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ผู้บริโภคสนใจรายได้ของตนเองเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสังคมหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยจะพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานเกณฑ์เฉลี่ยของสังคม หรือ เพื่อนบ้าน แสดงว่าผู้บริโภคแต่ละคนในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันขณะที่รายได้ต่ำก็จะมีแนวโน้มที่จะบริโภคสูงขึ้น นั่นคือ การออมลดลง และในกรณีรายได้ของผู้บริโภคเชิงเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่สูงกว่า ผู้บริโภคก็จะใช้จ่ายในการบริโภคค่อนข้าง

ต่ำเพราะต้องการรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับเพื่อนบ้านซึ่งสอดคล้องกับ สมการการบริโภคระยะสั้น

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคในปัจจุบันที่สำคัญ คือ ระดับการบริโภคที่เคยชินในอดีต โดยผู้บริโภคพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้สูงขึ้นเท่าที่เคยบรรลุถึงในช่วงที่ผ่านมา การลดระดับการออมจะง่ายกว่าการลดระดับการบริโภคที่เคยชินมานาน นั่นคือ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มรายได้นั้นรายได้ต่ำแต่การบริโภคสูงขึ้นซึ่งจะสอดคล้องกับสมการการบริโภคในระยะสั้น โดยที่สมการการบริโภคระยะสั้น คือ $C = a + bY$

เนื่องจากในระยะสั้นลักษณะการกระจายรายได้ของสังคมค่อนข้างแปรปรวน คือ มีการเคลื่อนย้ายรายได้ค่อนข้างสูง แต่ในระยะยาวจะไม่มีเปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวของการบริโภคในระยะสั้นและระยะยาวจะมีความสัมพันธ์แบบผันเฟื่อง คือ เมื่อระดับรายได้ของบุคคลลดลงการบริโภคก็จะลดลงในสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่ลดลง แสดงว่าการบริโภคลดลงน้อยกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น ในขณะที่เดียวกันในระยะยาวเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจะเป็นสัดส่วนเดียวกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยที่สมการการบริโภคระยะยาว คือ $C = bY$

3. ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)

ผู้บริโภคจะวางแผนการใช้จ่ายไม่ได้อยู่บนระดับรายได้ที่ได้รับระยะสั้นในปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่จะคำนึงถึงรายได้ที่คาดหวังระยะยาวในอนาคตหรือตลอดชีวิต นั่นคือ การบริโภคในปัจจุบันขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบันและรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ได้เสนอทฤษฎีนี้ใน ค.ศ.1957 โดยมีสมมติฐานสำคัญ 3 ข้อ ดังนี้

1. รายได้และการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง จะแบ่งออกเป็น

1.1 รายได้ถาวร (permanent income) หมายถึง รายได้ประจำรวมทั้งรายได้ที่มาจากผลตอบแทนของสินทรัพย์ รายได้ส่วนนี้สามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค รักษาความมั่นคง มั่งคั่งไว้ โดยไม่กระทบถึงทรัพย์สินที่สะสมไว้ ฟรีดแมนได้หมายถึงมูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้ในอนาคตเนื่องจากรายได้ถาวรบางส่วนมีพื้นฐานอยู่บนรายได้ในอนาคตนั่นคือ $Y_p = rPV$

r คือ อัตราผลตอบแทน

PV คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้หรือความมั่งคั่ง ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยที่จะได้รับเป็นระยะยาว

1.2 รายได้ชั่วคราว (transitory income) หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายหรือเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว จะไม่มีผลต่อรายได้ถาวรและการบริโภคถาวรและการบริโภค

ชั่วคราวเลยฟรีดแมนเชื่อว่าการบริโภคที่แท้จริงของครัวเรือนแบ่งออกเป็นการบริโภคถาวร ถูกกำหนดโดยรายได้ถาวร และการบริโภคระยะสั้น คือ การบริโภคที่มีได้คาดหมายมาก่อน

2. การบริโภคถาวรมีสัดส่วนคงที่ (k) เมื่อเทียบกับรายได้ถาวร โดยขึ้นอยู่กับ อัตราดอกเบี้ย รสนิยมและปัจจัยอื่นๆ

3. รายได้ชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร การบริโภคชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคถาวร อีกทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ชั่วคราว

4. ทฤษฎีการบริโภคตามวัฏจักรชีพ (Life Cycle Hypothesis)

Albert Ando และ Franco Modigliani ได้นำแนวคิดสมมติฐานวัฏจักรชีวิต ค.ศ.1963 มาพัฒนาและทดสอบกับข้อมูลสถิติของสหรัฐอเมริกาพบว่าโดยทั่วไปแล้วบุคคลมักจะมีรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเริ่มต้นชีวิต (Y1) และในบั้นปลายของชีวิต(Y2) เนื่องจากมีศักยภาพของกำลังการผลิตต่ำ เช่น วัยเด็กจะยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และในวัยชราเป็นวัยเกษียณอายุ จึงมีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้เลย แต่บุคคลจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่ออยู่ในช่วงวัยกลางคน เพราะมีกำลังและมีศักยภาพในการผลิตที่เต็มที่ ในขณะที่การบริโภคของบุคคลจะดำรงไว้ซึ่งระดับการบริโภคคงที่หรือสูงขึ้นทีละน้อย ทำให้ช่วงเริ่มต้นของชีวิตนั้นบุคคลจะเป็น ผู้กู้สุทธิ (Net Borrower) ต่อมาในช่วงอายุวัยกลางคนจะออมเพื่อจ่ายคืนหนี้สินและเก็บออมไว้เมื่อออกจากงานและช่วงบั้นปลายชีวิตจะกลายเป็นผู้ออมติดลบ

5. ความรู้ด้านการบริหารการเงินส่วนบุคคล (อัจฉราภินันท์ คงคาน้อย , 2531)

การบริหารการเงินส่วนบุคคลเป็นการจัดระเบียบการเงินของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการรู้จักหาเงินเข้ามาและใช้จ่ายออกไปอย่างถูกต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่อง นอกจากนี้ยังต้องมีการออมและเลือกลงทุน เพื่อนำความมั่นคงมาสู่ตนเองและครอบครัว เมื่อการบริหารของครัวเรือนมีประสิทธิภาพก็จะเป็นรากฐานความมั่งคั่งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ

5.1 แหล่งที่มาของรายได้

รายได้ของบุคคลมาได้จากหลายทาง เช่น งานประจำ งานอดิเรก ดอกผลจากทรัพย์สินที่ลงทุนบ้างหนึ่ง บำนาญ และสวัสดิการต่างๆ การที่บุคคลจะมีรายได้มากน้อยเพียงใดนั้นมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ได้แก่

อายุ โดยทั่วไป ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนซึ่งมีอายุระหว่าง 35-55 ปี จะมีความสามารถในการหารายได้สูงกว่าวัยอื่น

การศึกษา เป็นตัวกำหนดรายได้ อย่างหนึ่ง ผู้ที่จบการศึกษาสูงมักมีรายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า

อาชีพ การเลือกอาชีพมีผลทำให้บุคคลมีรายได้แตกต่างกัน ซึ่งการเลือกอาชีพมีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษาด้วย

คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถ ความชำนาญ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และค่านิยมทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ตลอดจนการหารายได้

5.2 แหล่งใช้ไปของรายได้

รายได้มักถูกนำไปจ่ายเพื่อการจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค นอกจากนั้นเป็นการใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้จ่ายเกี่ยวกับภาระทางการเงิน เช่น ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าภาษี เป็นต้น

5.3 การออม บุคคลจะต้องมีการออมไว้ใช้จ่ายในอนาคต ด้วยเหตุผลต่างๆ ได้แก่ การออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน เพื่อการประกันชีวิต เพื่อการศึกษา เพื่อการซื้อบ้าน เพื่อใช้จ่ายเพื่อเมือว่างงาน เพื่อใช้จ่ายยามชรา เพื่อเสริมความมั่นคงของฐานะทางครอบครัว และเพื่อการลงทุนโดยหวังผลตอบแทน

2.2 การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชารินทร์ ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ทำการวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการออกแบบสอบถามสัมภาษณ์โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างในทุกอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนแบ่งเป็นเขตเมืองและเขตชนบท สำหรับในเขตเมืองจะทำการสุ่มตำบลที่อยู่ในอำเภอเมืองเลือก 3 ตำบล จาก 16 ตำบล คิดเป็น 20% สุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ในแต่ละตำบลจะสุ่มตัวอย่างมา 1% ของตำบลนั้น รวมทั้งหมด 152 ครัวเรือน สำหรับเขตชนบททำการสุ่มมา 5 อำเภอ จากทั้งหมด 23 อำเภอ คิดเป็น 20% หลังจากนั้นสุ่มตำบลละ 1 หมู่บ้าน หลังจากนั้นสุ่มหมู่บ้าน 20% ของแต่ละตำบล รวมทั้งหมด 282 ครัวเรือน รวมทั้งจังหวัดเป็นจำนวน 434 ครัวเรือน มาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาจากการเก็บข้อมูลทุกัญมิ และเชิงปริมาณ โดยวิธีการทางสถิติ ใช้การสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Linear Regression) ที่แสดงถึงปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการ โดยวิธี Stepwise เพื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่เหมาะสมและมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด หากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม พบว่าในเขตตัวเมืองรายได้และจำนวนผู้พึ่งพิงของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการออม ส่วนขนาดของครัวเรือนและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามสำหรับเขตชนบทรายได้และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม แต่จำนวนผู้พึ่งพิงมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออม ลักษณะรูปแบบการออมทรัพย์ที่นิยมมากที่สุด คือ การฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากมีความสะดวกในการฝาก/ถอนเงิน และมีความมั่นใจว่าได้เงินคืนแน่นอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการออมคือ เพื่อใช้ในยามเจ็บป่วยและใช้ในยามชรา โดยรายได้เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดการออม

พนม กิติวิง (2543) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการออมของครัวเรือนยังให้ความสำคัญกับสถาบันการเงินค่อนข้างสูง รองลงมาในรูปแบบของกรมธรรม์ประกันชีวิต การฝากแชร์ การซื้อหลักทรัพย์ การซื้อพันธบัตร และสลากของธนาคาร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนพบว่ามีตัวแปร 2 ตัวแปรคือ รายได้ของครัวเรือน และอายุของหัวหน้าครัวเรือน สำหรับแนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคต พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะออม โดยให้ความสำคัญด้านความมั่นคง และผลตอบแทน

ไพโรจน์ เวงจิตร (2543) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการออมไม่แน่นอนวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในเวลาเจ็บป่วย รูปแบบการออมส่วนใหญ่เป็นแบบเงินฝากออมทรัพย์ โดยเลือกการออมทรัพย์กับธนาคารพาณิชย์เพราะมีความมั่นคง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระดับรายได้ และอาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

อุสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544) ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ.2527-2541 ใช้วิธีการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลารายปี (Time series data) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527-2541 เป็นเวลา 15 ปี จากธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และเอกสารงานวิจัยต่างๆ โดยรวบรวมข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อคน การออมของครัวเรือนค่าใช้จ่ายในการบริโภค อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน และอัตราเงินเฟ้อ นำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการสร้างสมการถดถอย (Linear Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Square) เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการออมคำนวณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของปัจจัยที่กำหนดการออม ประมาณค่าความสัมพันธ์ของมูลค่าการออมของครัวเรือนกับมูลค่าของปัจจัยต่างๆ ด้วยวิธีสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Coefficient of Simple Correlation) โดยเลื่อนไปตามเวลาทีละปี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนกับมูลค่าการออมของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับการออม

ของภาคครัวเรือน คือ รายได้เฉลี่ยต่อคน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่ผ่านมา อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริง

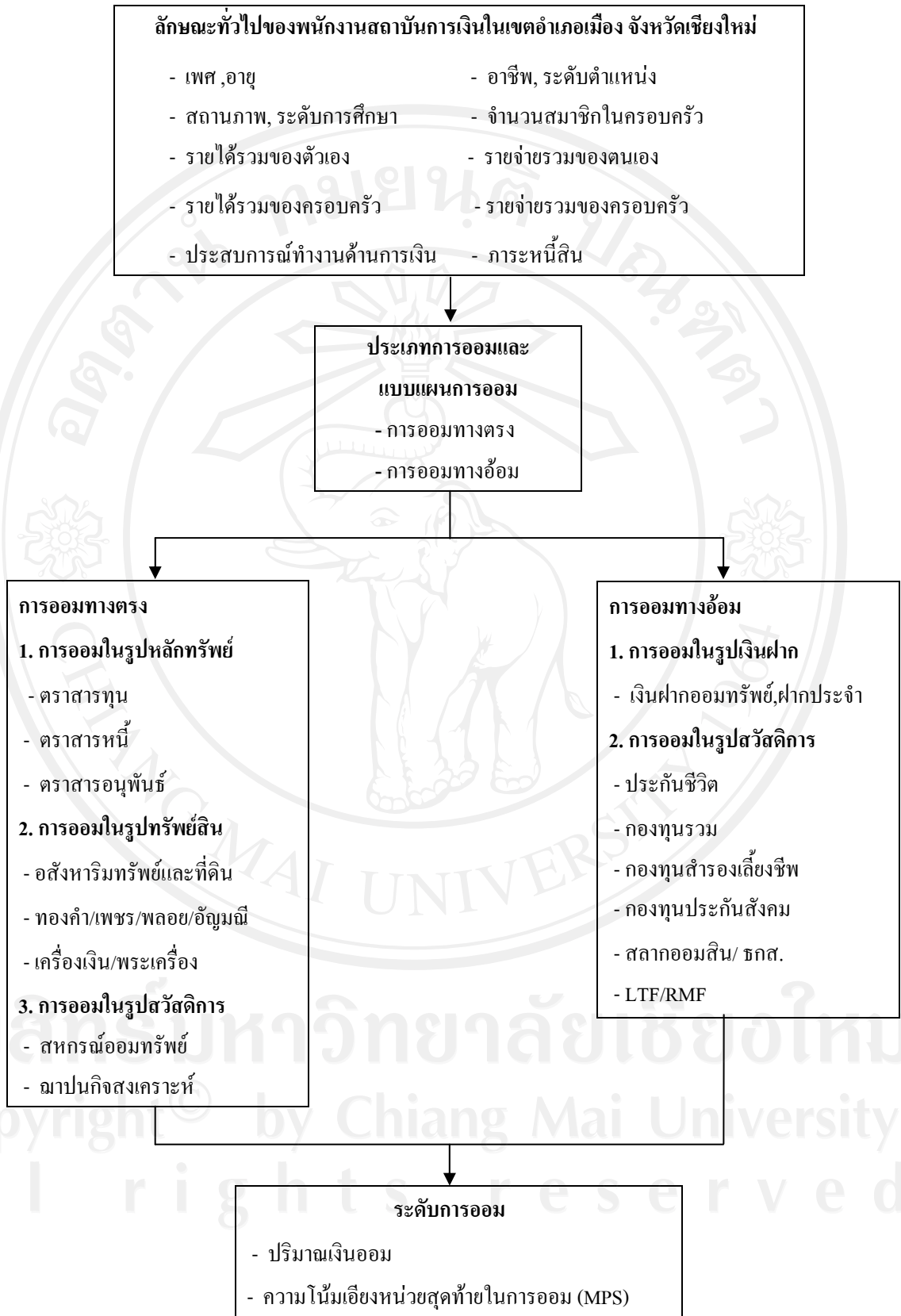
วิลาวัลย์ มานะรุ่งชัย (2545) ศึกษาความสำคัญและสิ่งจูงใจที่กำหนดการออมโดยสถาบันการเงินต่างๆในประเทศไทย ทำการศึกษาถึงลักษณะ ความสำคัญ และสิ่งจูงใจที่กำหนดการออมในรูปแบบต่างๆ ของภาคครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการออมของครัวเรือนที่เป็นการออมในสถาบันการเงินต่างๆ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร บริษัทประกันชีวิต กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนรวม ใช้ข้อมูลในช่วงเวลา พ.ศ.2532-2543 รวมระยะเวลา 12 ปีซึ่งครอบคลุมช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในประเทศไทย นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากตัวเลขและข้อมูลต่างๆ โดยใช้เหตุผลทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในเรื่องการออมและการลงทุน เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนเงินออมในแต่ละสถาบัน โดยวิเคราะห์นโยบายและมาตรการของรัฐบาล เปรียบเทียบการระดมเงินออมและสิ่งจูงใจในการออมของแต่ละสถาบันในอดีตและปัจจุบัน ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย พ.ศ.2540ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน/บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และธนาคารออมสิน สามารถระดมเงินฝากจากภาคครัวเรือนได้มากที่สุด แต่หลังวิกฤต ความสำคัญของสถาบันการเงินเปลี่ยนไป โดยธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน และสหกรณ์ออมทรัพย์ สามารถระดมเงินฝากจากภาคครัวเรือนได้มากที่สุด จากการศึกษาจึงพบว่าปริมาณเงินออมของสถาบันการเงินต่างๆ ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจและข้อกำหนดต่างๆ คือ อัตราดอกเบี้ย จำนวนสาขา เทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวก ความมั่นคงของสถาบันการเงิน ความมีชื่อเสียง สภาพคล่องโฆษณา/การจูงใจทางการตลาด การกระจายการลงทุน สิทธิประโยชน์ทางภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นๆ และพบว่าประชาชนทั่วไปสนใจการออมในรูปแบบของการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด และรองลงมาจะเป็นการออมในรูปแบบของการออมในสลากออมสิน การทำประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวม และกองทุนที่ได้รับการลดหย่อนภาษี

อริยเทพ ส่งศรี (2551) ศึกษาพฤติกรรมการออมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนและพฤติกรรมการออมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยศึกษาถึงลักษณะรูปแบบการออม การออมเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อ และการเปรียบเทียบรูปแบบการออมของอาจารย์ที่รับราชการกับอาจารย์ที่เป็นพนักงานของรัฐ โดยการวิจัยฉบับนี้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบประยุกต์โดยเก็บข้อมูลจากการสำรวจ ซึ่งใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาลักษณะและพฤติกรรมการออม โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คนแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละในการสรุปผล โดยผลการศึกษาใน

ส่วนรูปแบบการออม การออมในรูปเงินฝากมีสัดส่วนมากที่สุด มากกว่า การออมในรูปแบบสินทรัพย์ รูปแบบหลักทรัพย์ รูปแบบสวัสดิการ ตามลำดับ ส่วนการออมเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อการออมในรูปเงินฝากมีสัดส่วนมากที่สุด มากกว่า การออมในรูปแบบสินทรัพย์ รูปแบบหลักทรัพย์ รูปแบบสวัสดิการ ตามลำดับ ส่วนการเปรียบเทียบรูปแบบการออมของอาจารย์ที่รับราชการกับอาจารย์ที่เป็นพนักงานของรัฐ มีลักษณะไม่แตกต่างกันมาก แต่จะแตกต่างกันที่การออมรูปแบบสวัสดิการที่อาจารย์ที่เป็นข้าราชการจะมีสัดส่วนการออมในรูปแบบนี้สูงกว่า ส่วนปัญหาที่พบในการเลือกรูปแบบการออมคือ ไม่มีเวลาศึกษารูปแบบการออมคิดเป็นร้อยละ 53 กังวลเรื่องความเสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 47 การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการออมร้อยละ 42 และไม่มีเงินเหลือออมคิดเป็นร้อยละ 4

2.3 กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาแบบแผนการออมของพนักงานสถาบันการเงินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มพนักงานสถาบันการเงิน ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับตำแหน่ง ระดับการศึกษา อาชีพ สถานะภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน ด้านการเงิน รายได้ของตนเอง รายจ่ายของตนเอง รายได้รวมของครอบครัว รายจ่ายรวมของครอบครัวและภาระหนี้สิน ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของการออม โดยแบ่งเป็นการออมทางตรงคือการออมที่เกิดขึ้น โดยการที่ผู้มีเงินออมสามารถทำการออมผ่านเครื่องมือการออมรูปแบบต่างๆ ได้โดยตรงโดยไม่ผ่านนายหน้า หรือตัวกลางทางการเงินในตลาดการเงินแต่อย่างใด ได้แก่ เงินออมที่อยู่ในตลาดการเงินประเภทต่างๆ ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลาดตราสารหนี้ ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ รวมทั้งการออมในระบบสหกรณ์ ส่วนอีกประเภทคือการออมทางอ้อม คือการออมที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้มีเงินออมทำการออมผ่านเครื่องมือการออมรูปแบบต่างๆ โดยผ่านนายหน้าหรือตัวกลาง ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ การออมผ่านสถาบันการเงิน และกองทุนต่างๆ ส่วนที่ 3 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการออม ประกอบด้วย การออมในรูปเงินฝาก การออมในรูปหลักทรัพย์หรือตราสารทางการเงิน การออมในรูปทรัพย์สิน และการออมในรูปสวัสดิการ ส่วนที่ 4 เป็นการศึกษาระดับการออมโดยศึกษาจากปริมาณเงินออม แบบแผนการออมและความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS)

รูปที่ 2.2 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย